

Mitä on datavastuullisuus?

Mikko Eloholma

Digiosaamisen vauhdittaja, Data Ethics Facilitator

24.4.2024

TIEKE

Kuka olen?

Mikko Eloholma
Digiosaamisen vauhdittaja
Data Ethics Facilitator

Luovan ohjelmoinnin koulutusta
yläkoululaisille ja lukiolaisille
Mehackit-yrityksessä 2017-2020

TIEKELLä Digiosaamisen
vauhdittajana 2020-

Hankkeita mm. dataan, tietoturvaan
ja tietosuojaan liittyen.

Mitä tänään luvassa?

- Mikä data, mikä vastuullisuus?
- Datavastuullisuuden malleja ja viitekehyksiä
- Esimerkkejä datan ja tekoälyn hyödyntämisen eettisistä mahdollisuuksista ja riskeistä
- Työkaluja organisaatioille – miten lähteä liikkeelle?

TIEKE

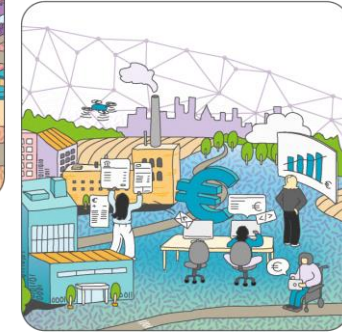
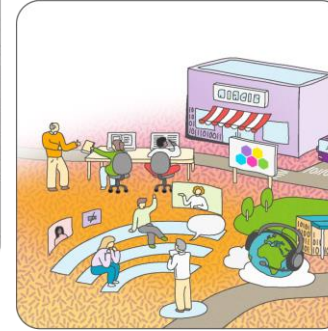
TIEKE

- ▶ Vuonna 1981 perustettu yhdistys
- ▶ Kestävän, ihmiskeskeisen digitalisaation edistäjä hankkeiden, palveluiden, yhteistyöverkostojen ja vaikuttamistyön kautta

VISIO

Vuonna 2025 TIEKE on tunnettu ja luotettu vaikuttaja, verkottaja ja vauhdittaja digikyvykkyyden, datatalouden, digitaalisen taloushallinnon ja vastuullisuuden osa-alueilla.

TIEKE

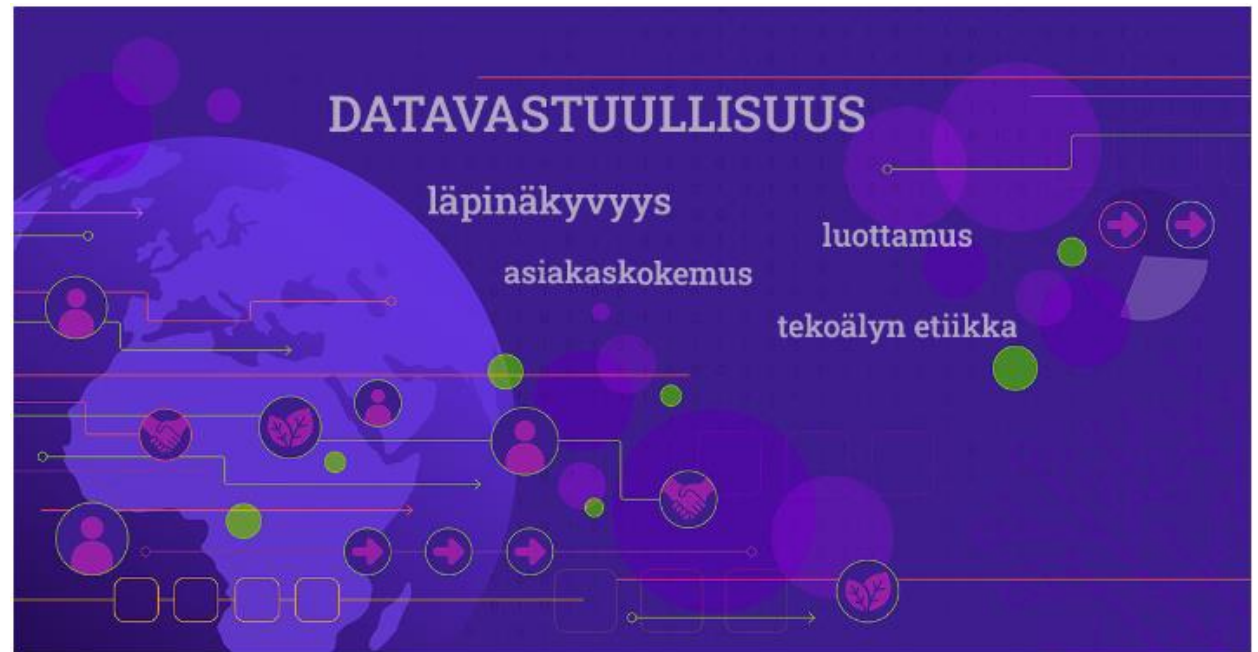

TIEKEN jäsenet

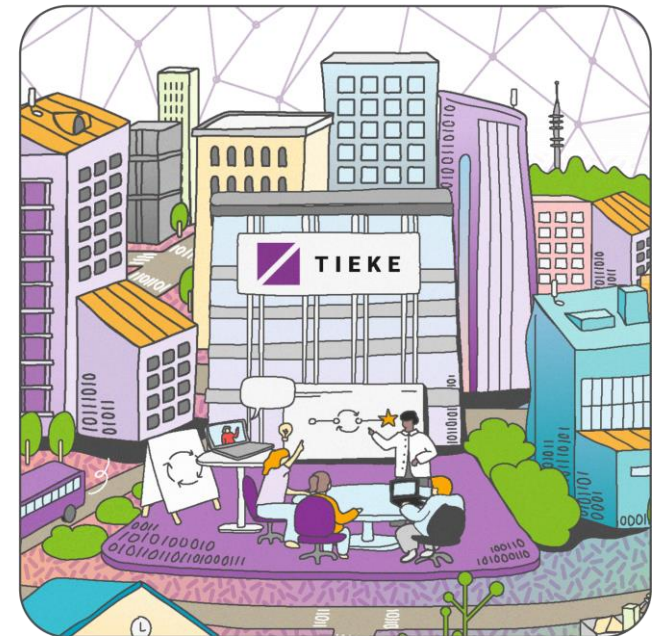

TIEKEN Datavastuullisuuden valmennukset

- Takana kolme valmennusta
- Valmennuksessa 4 yhteistä tapaamista, osallistujakohtainen sparraus sekä itsenäistä kehittämistehtävän työstöä.
- Osallistujia yhteensä 15 suomalaisesta yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin organisaatiosta.
- Osallistujina mm.
  - tietosuoja-asiantuntijoita,
  - tietohallinnosta vastaavia,
  - tuote- ja palvelukehityksen osaajia
  - datainsinöörejä
  - vastuullisuuden asiantuntijoita

Mikä data, mikä vastuullisuus?

data on...

uusi öljy?
uusi muovi?
ykkösiä ja nolliä, vain
dataa?

mahdollisuus
parempiin
päätöksiin?
kopio maailmasta?

vastuullisuus on...

ympäristön, sosiaalisen
vastuun ja hyvän
hallintotavan huomiointia
(ESG)?
raportointia?

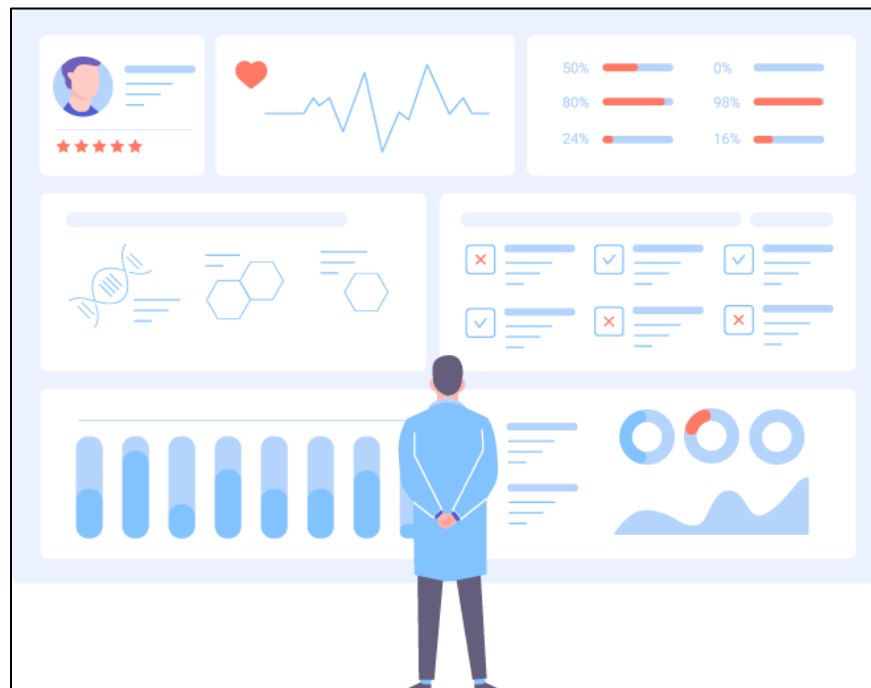
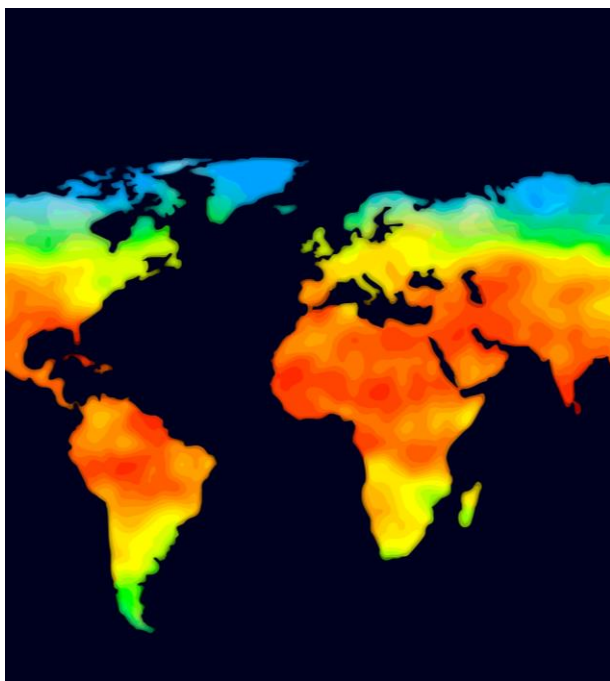
lainsäädännön
noudattamista?
työntekijöiden eettistä
harkintaa?
viherpesua?

jalanjäljen minimointia?
kädenjäljen maksimointia?

Data voi kuvata mitä tahansa

Voiko kaikenlaisen datan hyödyntäminen sisältää vastuullisuusriskejä?

Data vai digivastuullisuus?

greenict.fi

The screenshot shows the homepage of the Green ICT -ekosysteemi website. The header features the logo on the left and navigation links: Etusivu, Ajankohtaista, Green ICT -ekosysteemi, and Tietopankki. The main banner has a green background with a circuit pattern and two white line-art figures. The text 'Kestävä ICT YHDESSÄ' is prominently displayed, with a 'Tietopankkiin' button below it. The footer contains logos for the European Union, the period 'Vipuvoimaa EU:lta 2014-2020', and the logo for Uudenmaan liitto.

Green ICT -ekosysteemi

Etusivu Ajankohtaista Green ICT -ekosysteemi Tietopankki

Kestävä ICT
YHDESSÄ

Tietopankkiin

European unioni

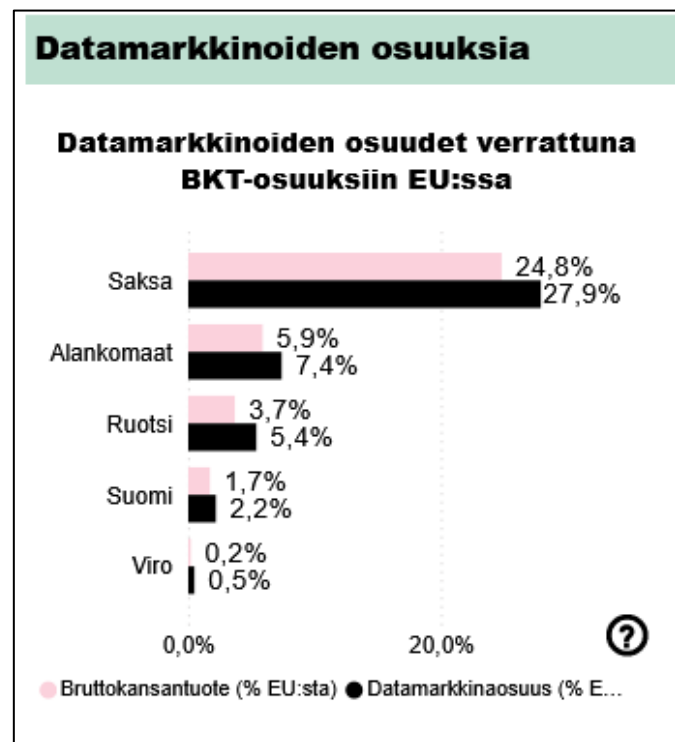
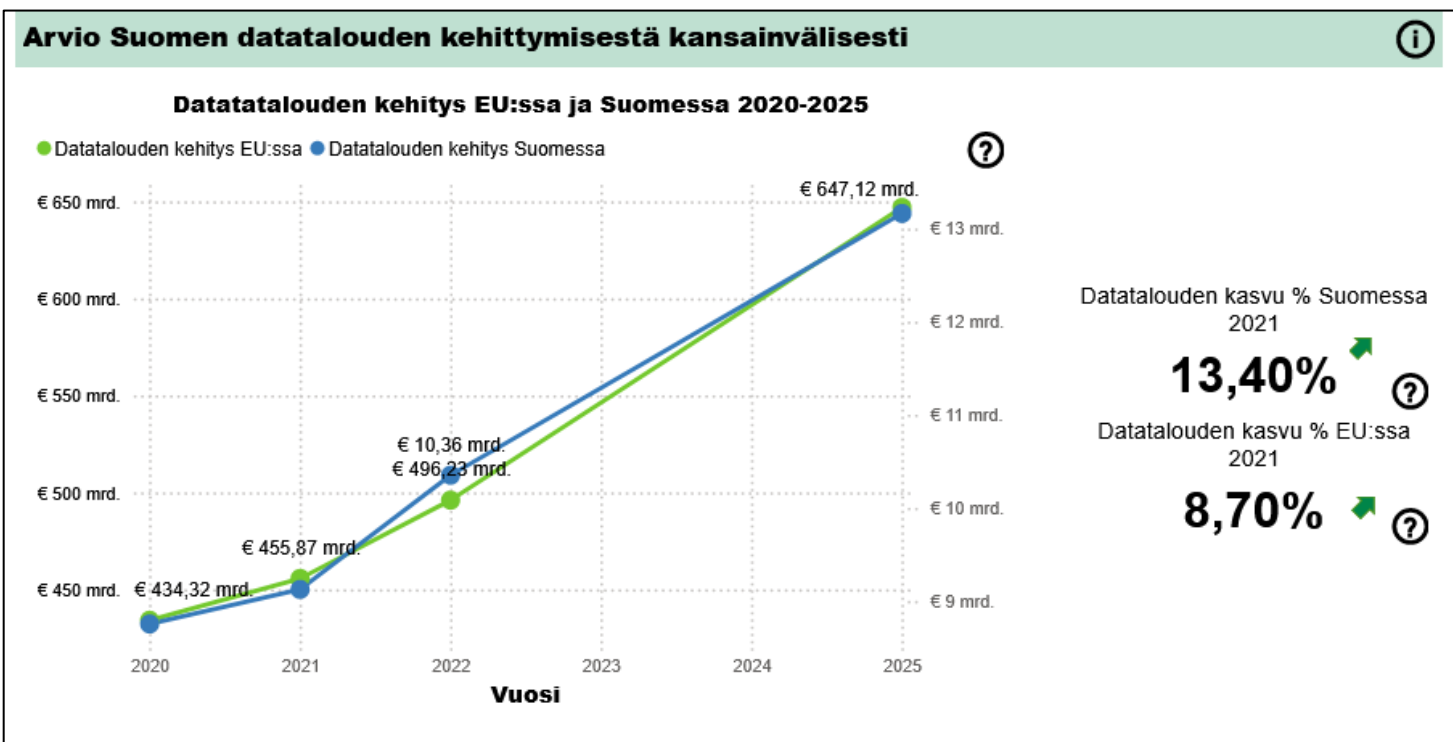
Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Uudenmaan liitto
Nulands förbund

Miksi data kiinnostaa?

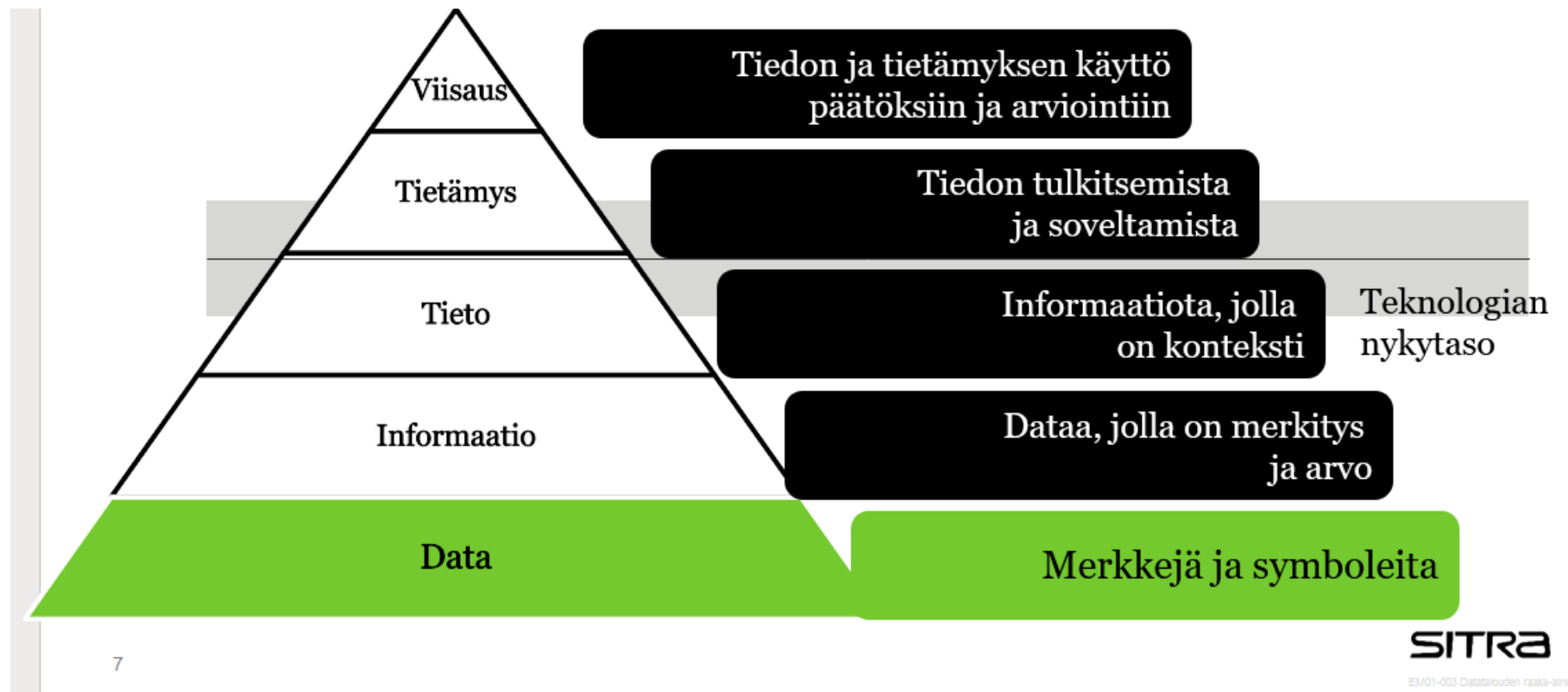
Datan kaupallinen potentiaali

Lähde: [Datatalouden tilannekuva, Sitra](#)

Dataalle syntyy arvo tulkinnan myötä

Lähde: [Sitra, Datasta kasvua -materiaalit](#)

Todellisuus

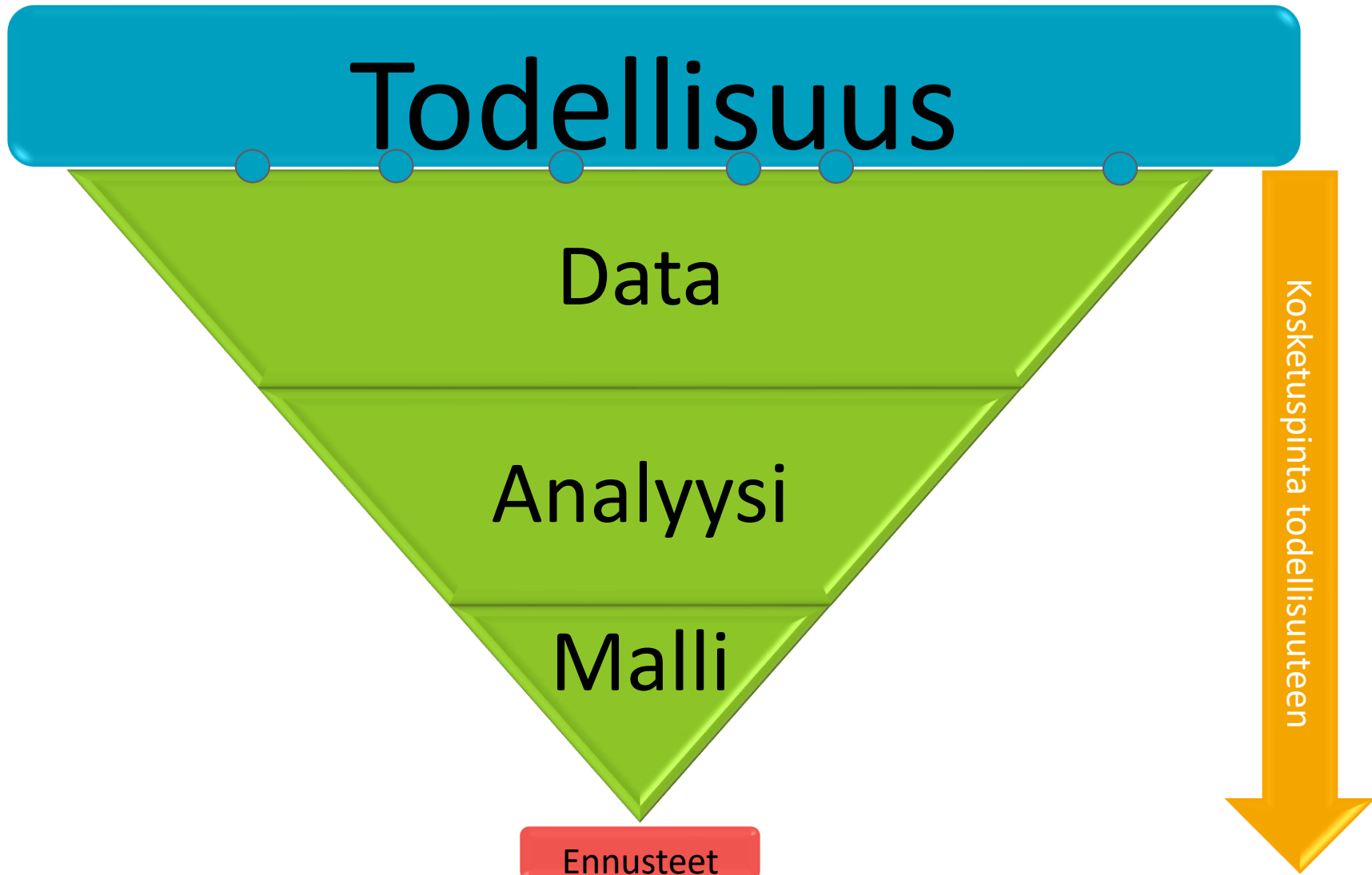
Data

Analyysi

Malli

Ennusteet

Kosketuspinta todellisuuteen

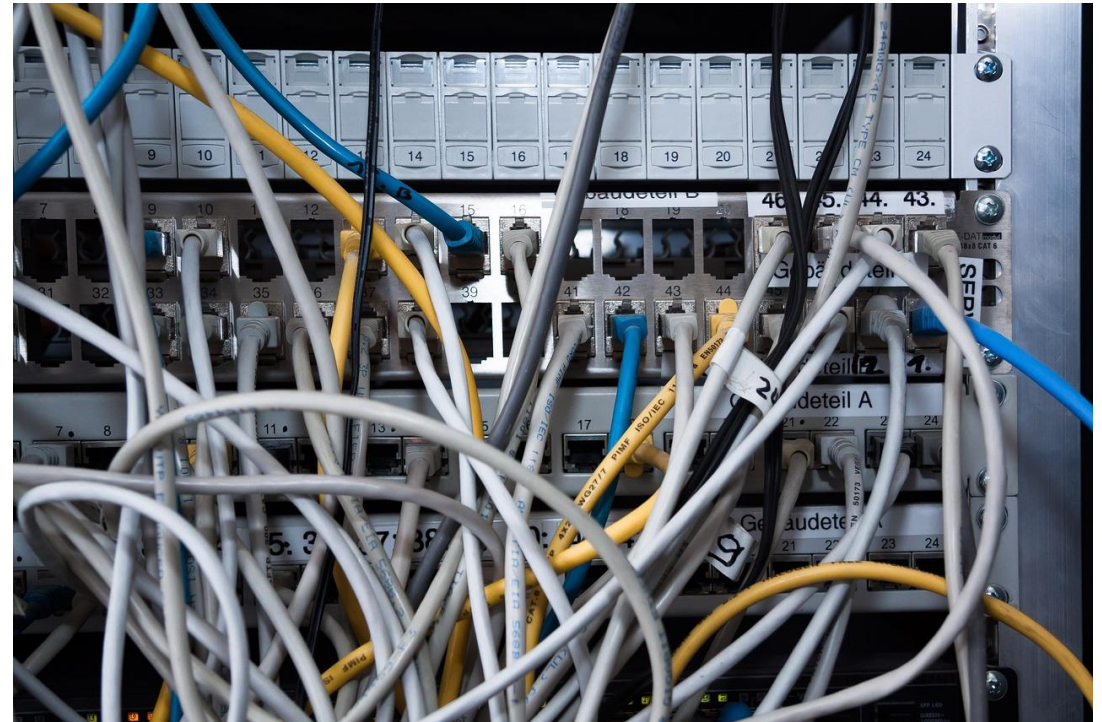

Datan hyödyntämisen potentiaali?

Kaikessa päätöksenteossa on aina mahdollisuuksia ja riskejä.

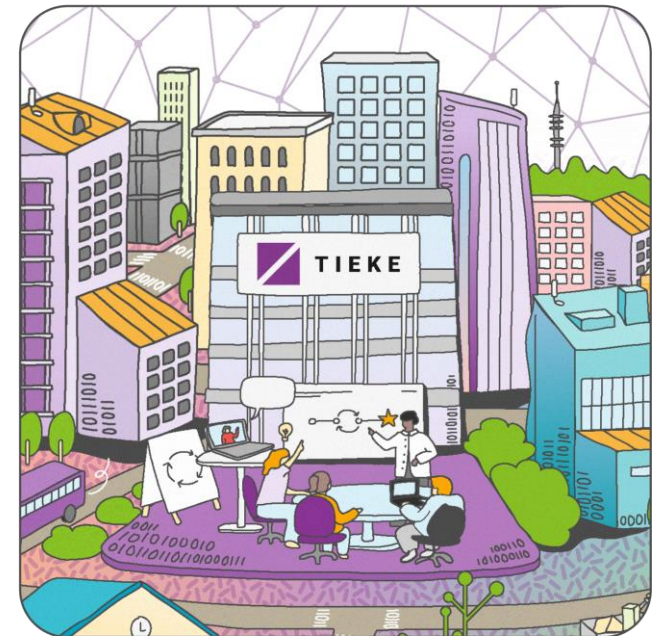
Dataan pohjautuvassa päätöksenteossa sekä mahdollisuudet että riskit voivat kertautua, **koska dataa on paljon, sen käsittelytavat ovat monimutkaisia ja monesti automaattisia.**

Näin läpinäkyvyyden merkitys sekä organisaatiolle itselleen että ulospäin korostuu entisestään.

Kuvan lähde: Pixabay

Datavastuullisuuden malleja, raportteja ja viitekehyksiä

Miksi datavastuullisuus?

Vastanneista 42 % on täysin tai samaa mieltä sen kanssa, että luottamuksen puute palvelutarjoajia kohtaan estää heitä käyttämästä digitaalisia palveluita. Osuus on suurin Saksassa (48 %) ja pienin Hollannissa (38 %).

- Sitran reilun datatalouden IHAN-hankkeen selvitys, 2019

Miksi datavastuullisuus?

Kuva 2: Suomen datatalouden SWOT-analyysi

Vahvuudet Suomi on yhteistyökykyinen luottamus- ja tietoyhteiskunta, jossa datatalouden perusta on kunnossa. Suomessa on korkeatasoista osaamista ja kansallinen tahtotila menestyä datataloudessa.	Heikkoudet Suomen aikaisempi teollinen menestys ja niin sanottu varmistelun kulttuuri vaikeuttavat vastuiden jakamista datatalouden toimeenpanosta tehokkaasti yhteiskuntatasolla. Erityisesti pk-sektori laahaa perässä datatalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä.
Mahdollisuudet Menestys ruokkii menestystä. Suomella on mahdollisuus päästä datatalouden voittavaan kehään, jossa jatkuvasti paraneva kyky hyödyntää dataa tuottaa yhä kilpailukykyisempiä yrityksiä ja yhä enemmän kykyä sijoittaa uusiin kasvuyrityksiin. Datatalouden merkitys Suomen kilpailukyvyllä ja sen liiketoimintapotentiaali suomalaisille yrityksille on tunnistettu erityisesti teollisuudessa ja B2B-liiketoiminnassa (esimerkiksi dataekosysteemit, datan jakaminen ja jalostaminen).	Uhat Ilman julkisen ja yksityisen sektorin yhteistä näkemystä toimenpiteistä sekä näiden toimenpiteiden nopeaa käynnistämistä Suomi uhkaa jäädä datataloudessa muista jälkeen. Liiallinen sääntely voi hidastaa tai estää tarvittavia innovatiivisia kokeiluja. Liian tiukka sääntely voi luoda yrityksille myös liiallisia kustannuksia datan hyödyntämiselle ja näin estää uusien innovaatioiden syntyä.

Sitra: [Suomen vahvuudet, haasteet ja mahdollisuudet datatalouden rakentamisessa \(2022\)](#)

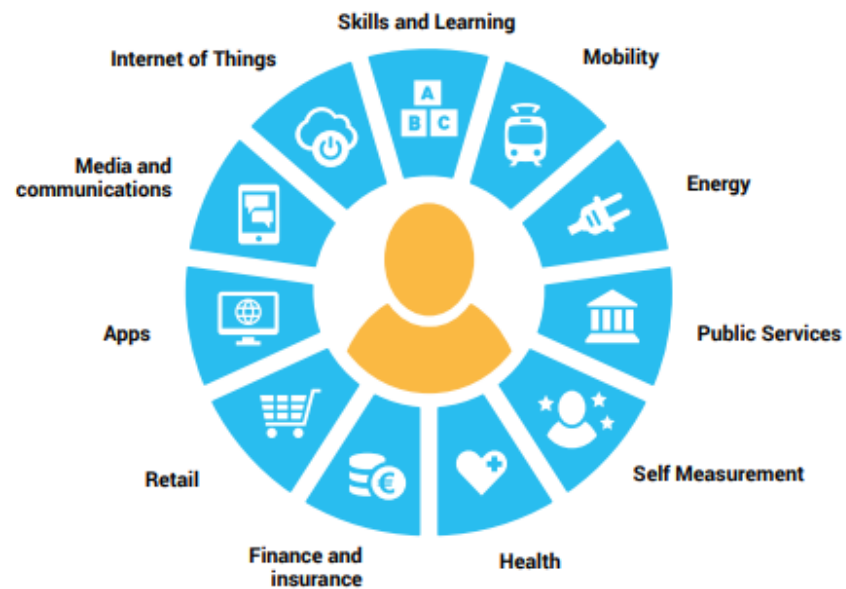
Sitra: Vastuullisen datan käytön ulottuvuudet

Lähde: [Sitra - Yritysvastuu ulottuu dataan \(2020\)](#)

MyData (Omadata)

1.1 What is MyData?

Figure 1.1 Increasingly, growing amounts of personal data are created in different areas of human life. The MyData principles are particularly conducive to cross-industry data transfer. Areas that are important to MyData and that produce a lot of personal data include mobility, the health and well-being sector, and banking and insurance.

1.2 Data protection and data utilisation

Figure 1.2 MyData allows for the effortless use of personal data so that the benefits are maximised and the weakening of privacy protection is minimised.

ODI: What is Data Ethics?

A branch of ethics that evaluates data practices with the potential to adversely impact people and society - in data collection, sharing and use.

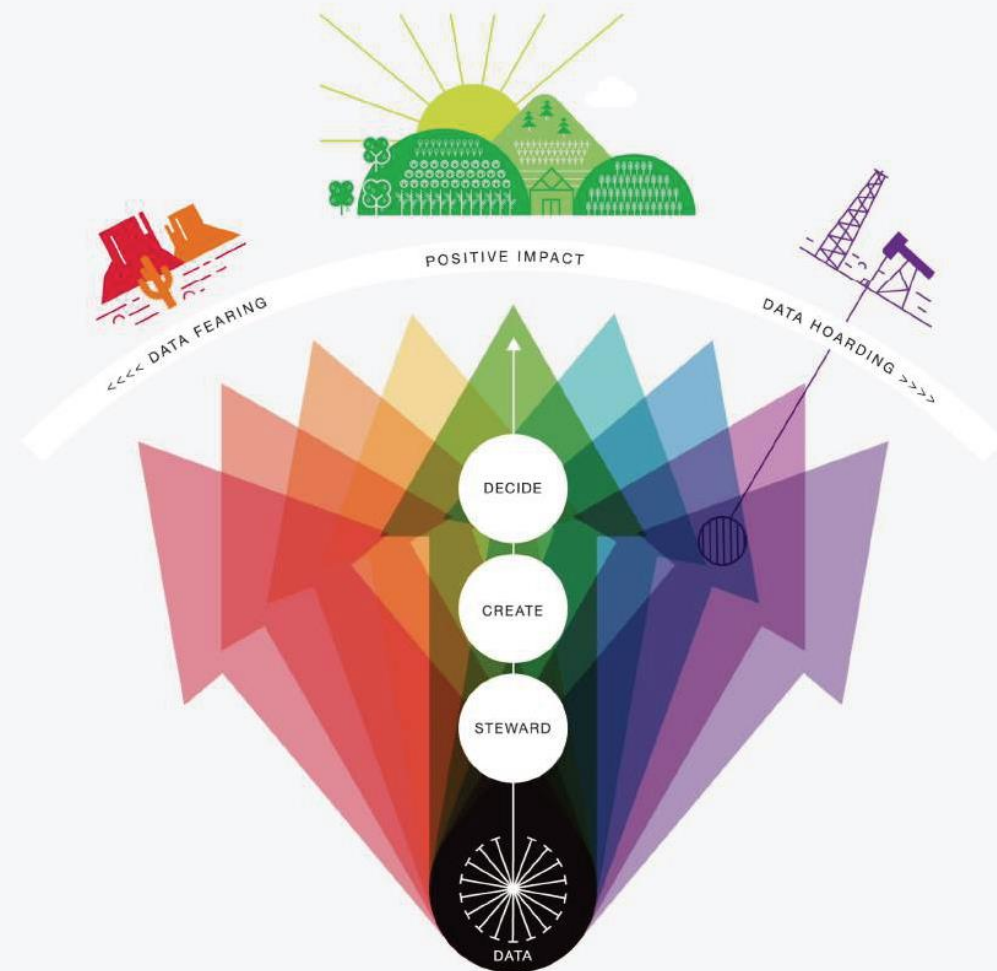
- Open Data Institute

Riskien arviointiin ja välttämiseen perustuva lähestymistapa, mutta myös positiivinen vaikuttavuus ja kädenjälki ovat datavastuullisuudessa tärkeitä!

Data Ethics Professional / Facilitator

Why are we doing this?

There is a continuing lack of trust in how data is collected, shared and used. We want to build and recognise a network of professionals and facilitators who can help organisations unlock value from data while minimising harmful impacts.

Lähde: Open Data Institute

ODI: Data Ethics Canvas

- Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö
- Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.
- Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.
- Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Lähde: <https://theodi.org/insights/tools/the-data-ethics-canvas-2021/>

ODI: Data Ethics Canvas

Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö

Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.

Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.

Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Mitä datalähteemme ovat? Mitä lainsäädäntöä meidän tulee huomioida tätä dataa hyödynnettäessä?

Mitä tavoittelemme datan hyödyntämisellä? Miten minimoida negatiivisia seurauksia? Onko lähdedatassa puutteita tai vinoumia, jotka vaikuttavat projektin tai palvelun lopputuloksiin?

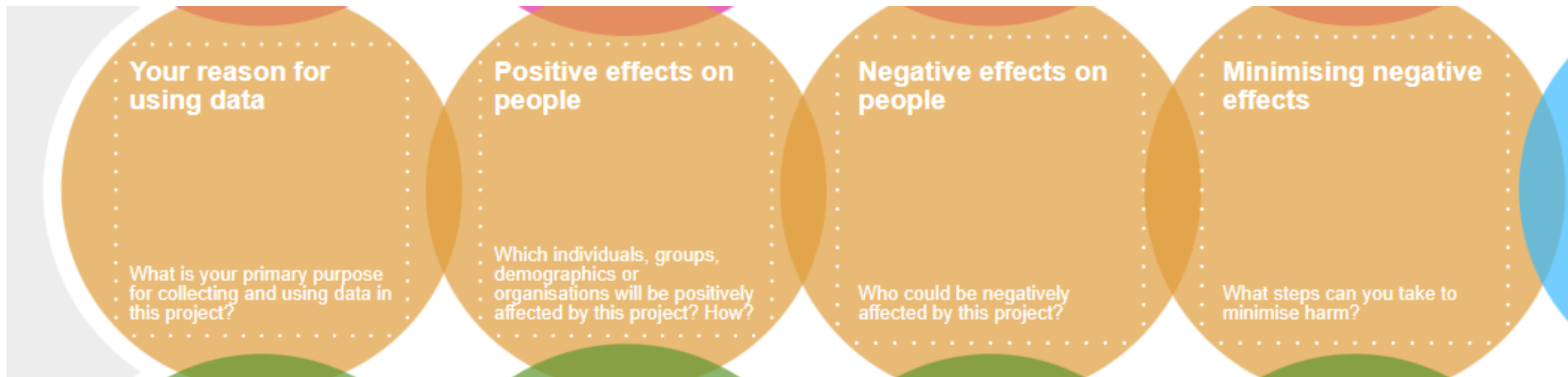
Ymmärtävätkö käyttäjät, miten heidän tietojaan käytetään palvelun tai tuotteen yhteydessä?

Onko datavastuullisuudesta huolehtimista varten sovittu selkeät vastuut ja prosessit organisaatiossa?

ODI: Data Ethics Canvas

ODI: Data Ethics Canvas

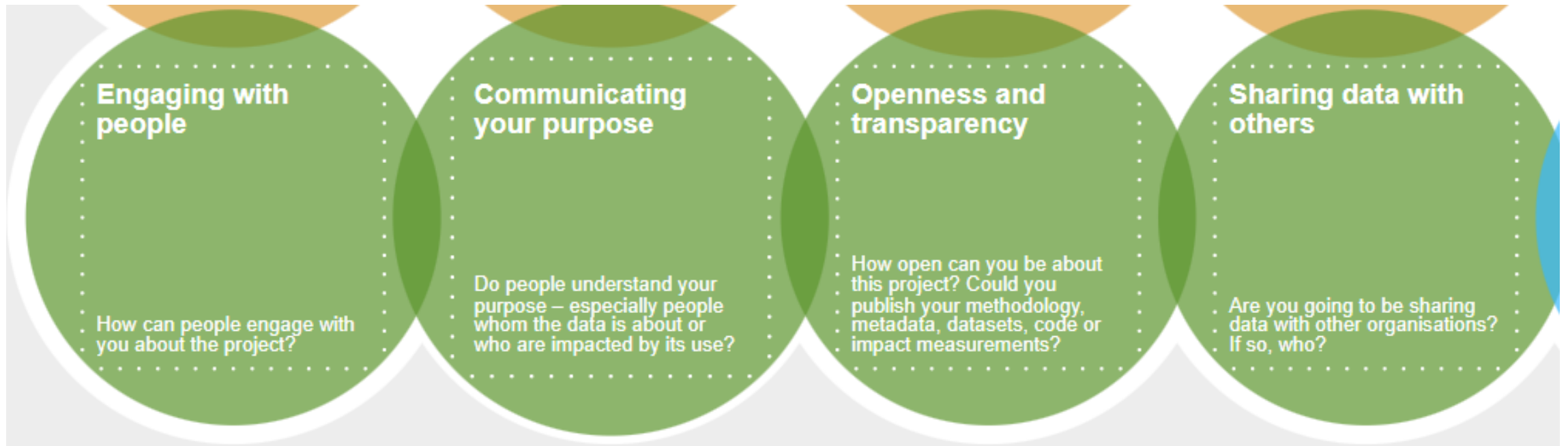
Mikä on datan hyödyntämisen päätavoite? Keille projektista on erityisesti hyötyä? Voisiko samoja tuloksia saavuttaa ilman datan hyödyntämistä?

Minkälaisia positiivisia sosiaalisia, ympäristöllisiä tai taloudellisia vaikutuksia toiminnalla on? Miten seurauksia voidaan arvioida? Miten vahvistaa positiivisia tuloksia?

Onko riskiä, että henkilöitä tunnustetaan jälkikäteen datan pohjalta? Asettuvatko ihmisryhmät lähdedatan pohjalta eriarvioiseen asemaan? Minkälaisissa tilanteissa datan hyödyntämisestä voi olla kielteisiä seurauksia?

Miten mahdollisia puutteita datalähteissä voitaisiin korjata? Miten sensitiivisen henkilötiedon määrää minimoidaan?

ODI: Data Ethics Canvas

Miten huolestuneet henkilöt voivat kysyä lisätietoa palvelusta? Miten verkkopalvelua on testattu asiakkailla etukäteen?

Miten palvelun käyttäjille kerrotaan palvelun tavoitteista?

Miten selitetään algoritmi, joka suosittelee uusia tuotteita aiempien ostosten ja terveystietojen pohjalta?

Voimmeko tarkemmin kertoa, miten dataa käsitellään? Miten muut voisivat hyödyä?

Jaetaanko dataa muiden tahojen kanssa? Mitä hyötyä tai haittaa tästä voi olla?

ODI: Data Ethics Canvas

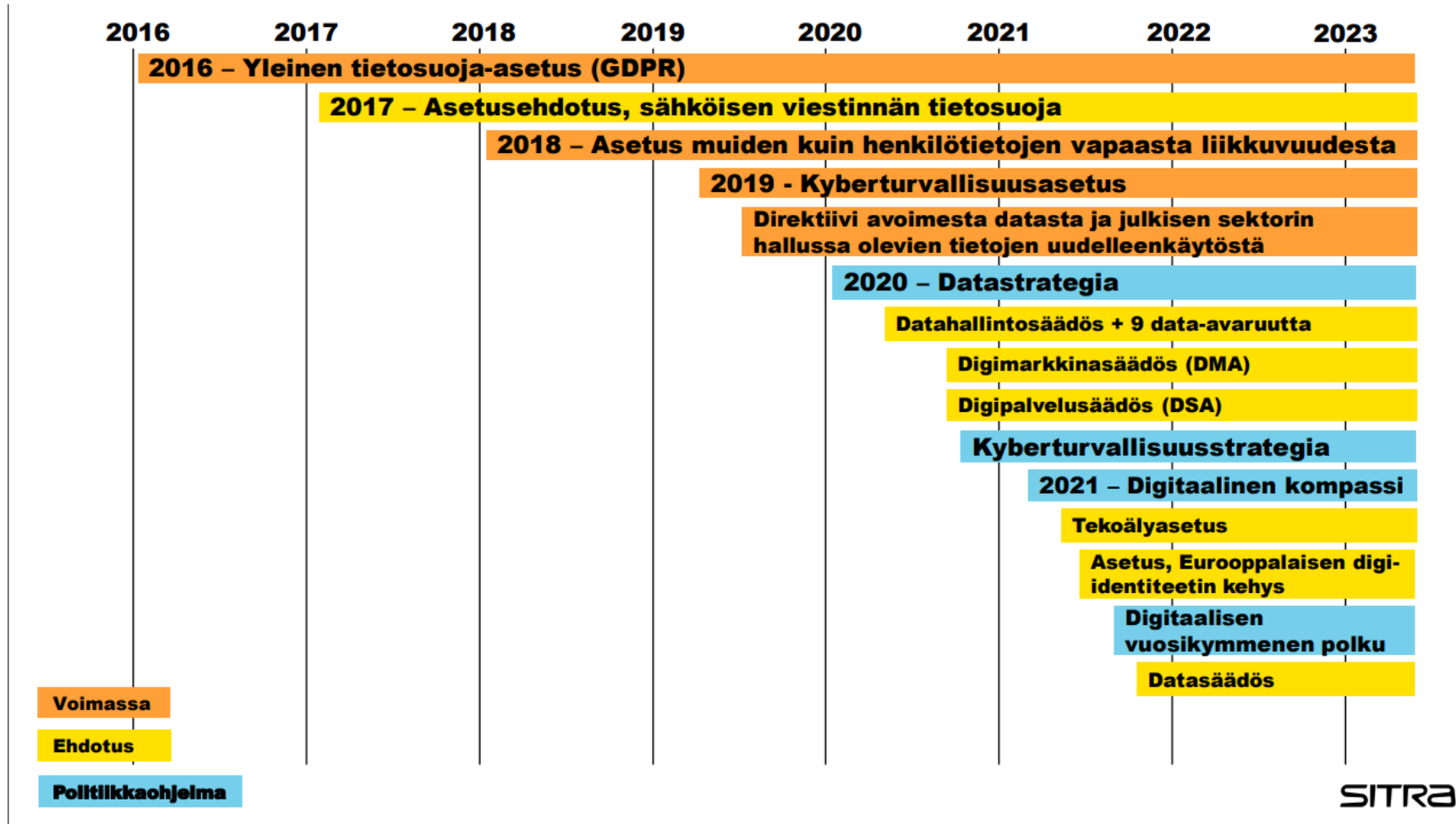
Minkälaisia organisaatiomme sisäisiä prosesseja meidän tulisi luoda, jotta vastuullisuudesta olisi helpompaa huolehtia?

Miten arvioimme asettamiemme tavoitteiden ja tunnistamiemme riskien toteutumista? Minkälaisia tarkistuspisteitä voimme asettaa arvioinnille?

Minkälaisia toimenpiteitä ja vastuualueita voimme sopia? Keiden kanssa minun tulisi nyt ja jatkossa aiheesta säännöllisesti keskustella? Tulisiko meidän vielä testata palvelua/tuotetta/projektia ennen sen julkistamista?

Datavastuullisuus ja lainsäädäntö

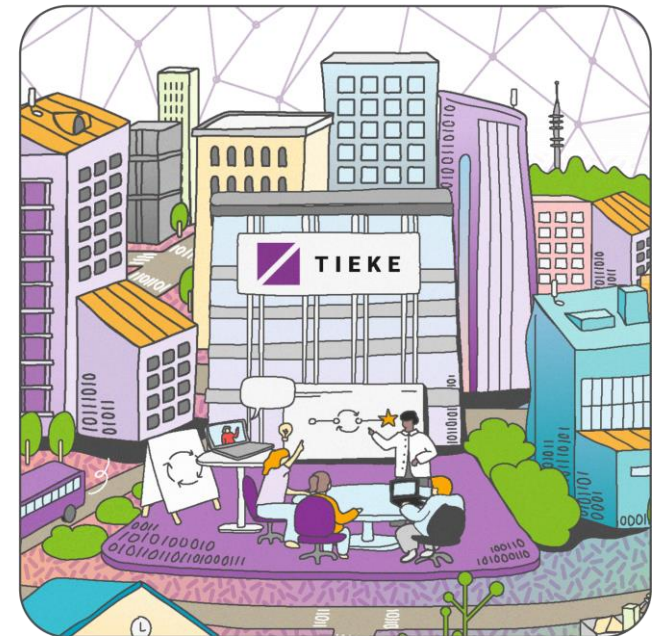

Lähde: [Tulevan datasäätelyn vaikutus pk-yritysten toimintaan \(2022\)](#) | Kristo Lehtonen, reilun datatalouden teemajohtaja, Sitra

Tarvitseeko vastuullisuudesta tai -etiikasta keskustella datalainsäädännön ulkopuolella?

- ▶ Vaikka lainsäädäntö muodostaakin tärkeän kivijalan ja reunaehdot vastuullisuudelle, kannattaa keskustelua laajentaa mm. seuraavista syistä.
  - Vaikka datan hyödyntäminen tapahtuisi lain sallimissa rajoissa, se voidaan kokea epäeettiseksi. Tämä kävi ilmi esimerkiksi [Liikenteen turvallisuusvirasto Trafín 2018 julkaisemasta kuljettajatiedot-nettipalvelusta](#), josta pystyi lataamaan kenen tahansa ajokorttitiedot ilmaiseksi. Palvelun lainmukaisuudestakin voidaan keskustella, mutta selvää on, että se vähintäänkin koettiin epäeettiseksi. Yleisön huolestumisen jälkeen palvelu suljettiin.
  - Datavastuullisuus ei ole pelkästään kielteisten seurauksien ja sanktioiden välttämistä, vaan positiivista arvonluontia asiakkaille ja sidosryhmille.
  - Lainsäädäntö kehittyy hitaasti, ja tämän päivän etiikka voi olla huomisen lainsäädäntöä. Pohtimalla asioita arvoperusteisesti luodaan organisaatioille suuntaa myös pitkällä aikavälillä, ja parhaimmillaan täytetään lainsäädännön vaatimuksia myös etupainotteisesti.

Riskejä havainnollistavia esimerkkejä Suomesta ja maailmalta

Cambridge Analytica: Yksityisyydensuojan ja läpinäkyvyyden puute. Kulisseissa tapahtunut vaalivaikuttaminen

Cambridge Analytica harvested the data of millions of Facebook users without their consent, using it to inform targeted political advertising.

[- Business Insider, 6.10.2019](#)

[Kuvan lähde: BBC.com, 23.12.2021](#)

Ofqual Controversy: Epäeettiset algoritmit ja läpinäkyvyyden puute

Last week, hundreds of students in UK gathered in front of the Department for Education and chanted “f**k the algorithm”. Within days, their protests prompted officials to reverse course and throw out test scores that an algorithm had generated for students who never sat their exams due to the pandemic.

- [LSE Impact blog, 26.8.2020](#)

Ofqual ‘chose to carry on’ despite concerns over exam results algorithm, says committee chair

Robert Halfon says they ‘followed ministerial direction and hoped for best’

Zoe Tidman • Thursday 12 November 2020 11:03 • Comments

Students protested against a controversial grading system following this year's results day (PA)

[Kuvan lähde: Independent, 12.11.2020](#)

Case: Chat GPT:n käyttö juristin työssä

A New York lawyer is facing a court hearing of his own after his firm used AI tool ChatGPT for legal research.

Lähde: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65735769>

Vastaamo: Ongelmat tietoturvassa, puutteelliset prosessit ja perehdytys.

The confidential treatment records of tens of thousands of psychotherapy patients in Finland have been hacked and some leaked online, in what the interior minister described as “a shocking act”.

[– The Guardian, 26.10.2020](#)

Vastaamon ex-toimitusjohtajalle syyte tietosuojarikoksesta

Kahden tietomurron jälkeen Vastaamon asiakkaiden tietoja julkaistiin netissä. Heiltä vaadittiin lunnaita tietojen levittämisen uhalla.

Psykoterapiakeskus Vastaamon entistä toimitusjohtajaa vastaan on nostettu syyte

[Kuvan lähde: Yle.fi, 27.9.2022](#)

Riski voi muodostua lähdedatan puutteiden tai yksipuolisuuden vuoksi

But the company's failure reminds us that AI develops bias from a variety of sources. While there's a common belief that algorithms are supposed to be built without any of the bias or prejudices that colour human decision making, the truth is that an algorithm can unintentionally learn bias from a variety of different sources. Everything from the data used to train it, to the people who are using it, and even seemingly unrelated factors, can all contribute to AI bias.

Amazon's sexist hiring algorithm could still be better than a human

Expecting algorithms to perform perfectly might be asking too much of ourselves

By Maude Lavanchy

🕒 5 min.

📅 November 2018

Download full article

PRINTABLE PDF - Less than 1MB

Lähde: <https://www.imd.org/research-knowledge/digital/articles/amazons-sexist-hiring-algorithm-could-still-be-better-than-a-human/>

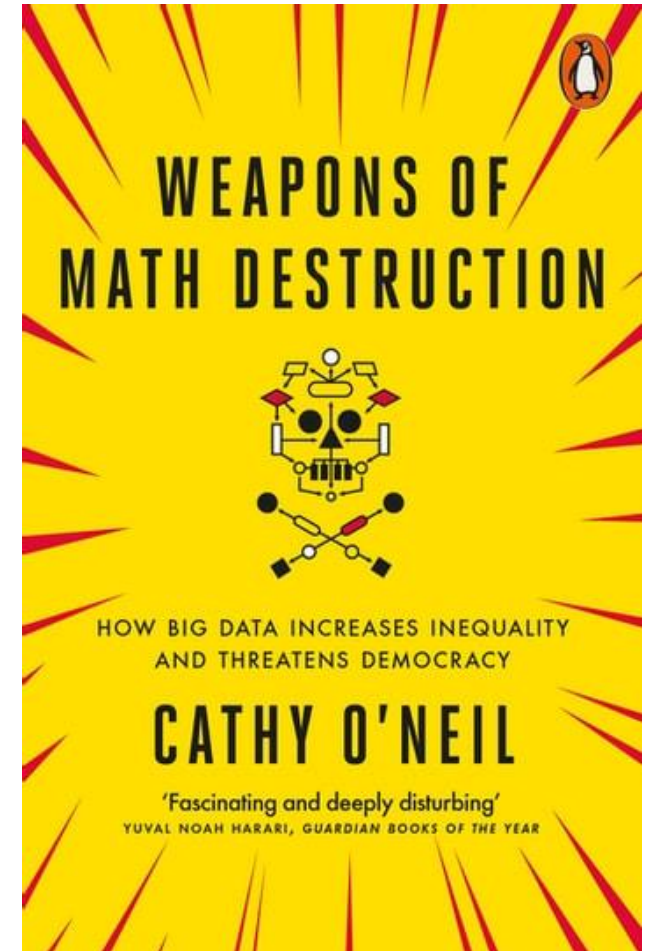
Itsensä toteuttavat ennusteet

Esimerkki: ennustava rikosvalvonta

- tarkastellaan millä alueilla on rikollisuutta ja keskitetään valvontaa sinne
- löydetään alueelta lisää rikollisuutta, myös pientä joka ilman valvontaa jäisi kokonaan huomaamatta
- alue korostuu lisää verrattuna muihin alueisiin, joissa on ollut suhteessa vähemmän valvontaa
- resursseja kannattaa keskittää lisää alueelle

Tai vaihtoehtoisesti:

- rikollisuus reagoi valvontaan ja siirtyy muualle
- alueen rikollisuus vähenee ja lisävalvonta näyttää toimineen, mutta onko se onnistunut jos kokonaisrikollisuus laajemmalla alueella ei ole vähentynyt?

Lue lisää:

<https://spectrum.ieee.org/are-you-making-a-weapon-of-math-destruction>

Itsensä toteuttavat ennusteet

Esimerkki: asuinalue ja luottoluokitus

Luottoarviossa annetaan hakijalle hänen postinumeronsa perusteella huono luokitusluokka, ja hakija saa lainaa vain korkealla korolla.

Tällöin hänen taloudellinen tilanteensa huonontuu ja huono luokitusluokka tulee sen pohjalta myös ”todistetuksi”.

Threat of 'postcode discrimination' as credit scores skewed by where you live

By business reporter Daniel Ziffer.

Posted Sun 6 Feb 2022 at 8:44pm, updated Sun 6 Feb 2022 at 11:05pm

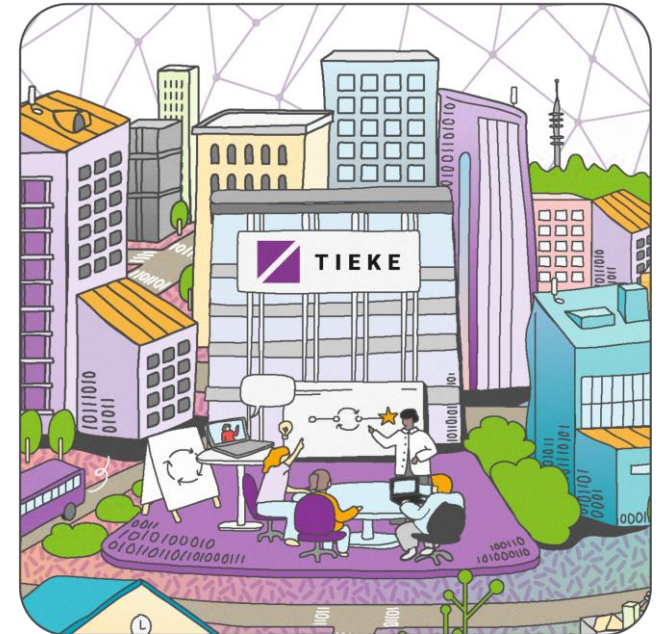

Your credit score, and whether you can get a loan, now depends in part on where you live. (ABC Riverland: Anita Ward)

Lähde: <https://www.abc.net.au/news/2022-02-07/threat-of-postcode-discrimination-in-credit-scores/100723574/>

Mahdollisuuksia havainnollistavia esimerkkejä Suomesta

Omadata-malli ja tiedon luvittaminen

Luotettava työntekijä -palvelu mahdollistaa työnhakijoille omien tietojen luvittamisen työnantajille, työllistymistä edistäviin palveluihin ja koulutuksentarjoajille. Tekoälymme etsii työnhakuprofiiliisi sopivia työpaikkailmoituksia useista eri palveluista.

Lähteet:

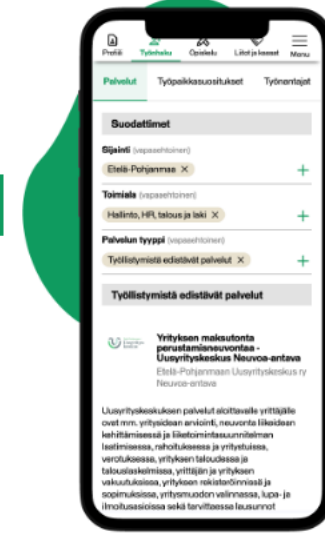
<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://luotettavatyontekija.vastuugroup.fi/>

Näin Luotettava Työntekijä -palvelu toimii

Palvelu auttaa tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamista, luomaan työnhakuprofiilin sekä löytämään oman työllisyysalueen ja toimialan työpaikat, työnantajat, työllistymistä edistävät palvelut, koulutuksentarjoajat sekä liittojen ja kassojen palvelut.

- 1 Luo työnhakuprofiili**
Palvelu auttaa oman osaamisen tunnistamisessa ja sanoittamisessa sekä digitaalisen CV:n luomisessa.
- 2 Löydä työllistymistä edistävät palvelut**
Palvelu auttaa löytämään eri alueiden ja toimialojen sirpaloituneet työllistymistä edistävät palvelut.
- 3 Löydä yrittäjyyttä tukevat palvelut**
Palvelu auttaa löytämään yrittäjyyttä tukevat palvelut.
- 4 Löydä työnantajat**
Palvelu auttaa löytämään eri alueiden ja toimialojen työnantajat.
- 5 Laifa tekoäly töihin**
Palvelu ehdottaa työnhakuprofiiliin sopivia työpaikkoja ja koulutuksia kumppaneidemme tarjonnasta.
- 6 Hae töitä**
Palvelun kautta työnhakuprofiiliin voi jakaa helposti ja turvallisesti työnantajille ja työllistymistä edistäviin palveluihin.
- 7 Kehitä omaa osaamista**
Palvelu auttaa löytämään oman alueesi ja toimialasi koulutuksentarjoajat ja voit pyytää heiltä vinkkejä, miten lähteä kehittämään omaa osaamista.
- 8 Löydä liitot ja kassat**

Anonyymin datan jakaminen

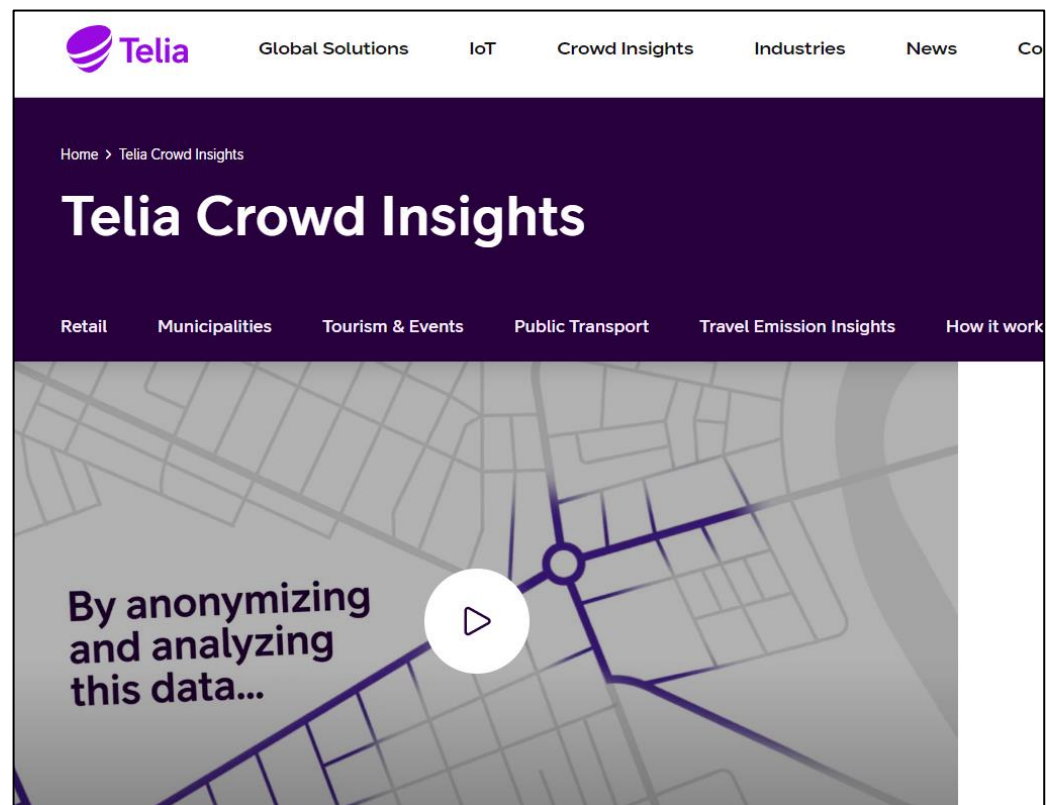

Telia Crowd Insights -palvelu tuottaa tarkkaa tietoa ihmisjoukkojen liikkeistä eri alueilla. Data on peräisin Telian asiakkaiden matkapuhelimista. Tieto ihmisten liikkeistä on yksilöiden tietosuojaa kunnioittaen anonymisoitua, eli yksittäisen ihmisen kulkua ei ole mahdollista tunnistaa. Asiakas voi halutessaan kieltää tietojensa käytön anonyymissä ihmisvirtadatassa.

Lähteet:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://business.teliacompany.com/crowd-insights>

Oppimissisältöjen personointi

Edutenin datan avulla räätälöidyt matikan tehtävät parantavat oppimistuloksia

Eduten vie Turun yliopiston vuosikymmenten tutkimustyön tuloksena syntynyttä suomalaista oppimisalustaa maailmalle. Tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten matematiikan oppimistuloksia. Tekoälyä ja pelillistämistä hyödyntävä sovellus on käytössä jo yli 50 maassa.

Lähteet:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://eduten.com/>

Tietotilinpäätös

OP Ryhmän tietotilinpäätös kuvaa Suomen suurimmassa finanssiryhmässä tapahtuvaa tiedon hallintaa, johtamista ja hyödyntämistä avoimesti ja läpinäkyvästi.

OP Ryhmä	Johdon tervehdys	Data OP Ryhmän ytimessä	Datasta arvoa	Tiedonhallinta
Sisältö				
OP Ryhmän digitaalinen vuosi 2022	3	Tiedonhallinta	19	
Johdon tervehdys	4	Tiedonhallintamallin päivitys eteni	19	
Data OP Ryhmän ytimessä	5	Taksonomiatyö yhdenmukaistaa tietorakenteet	20	
Datastrategian kulmakivet	6	Tiedon laadun ja vaatimustenmukaisuuden valvonta	20	
Liiketoimintojen rooli datan omistajina kasvaa	7	OP Ryhmän tiedonhallintamalli	21	
Johtava tekoälyosaaminen	7	Kyberturvallisuus ja tietosuoja	22	
Vastuullisuus ohjaa tietopääoman hyödyntämistä	9	Monikerroksinen hallinta- ja varmistusmalli	24	
Sääntelymukaisuuden hallintaa ja raportointia	10	Tietosuojan toteuttaminen	25	
Digitaalinen yritysarkkitehtuuri tukee arvonluontia	10	Tietotase ja tunnusluvut	27	
Tietotase yhdistää datan ja sen hyödyntämisen	11	OP Ryhmän tietotase 2022	27	
Data osana OP Ryhmän arvonluontimallia	12	Tunnusluvut	28	
Datasta arvoa asiakkaille	13			
OP Ryhmän liiketoimintasegmentit datan hyödyntäjinä	14			
Paras asiakaskokemus: mobiili vahvistui asiointikanavana, palveluiden digitalisaatio eteni	15			
Tekoälyn ja automaation käyttö arkipäivää	16			

Lähde:

<https://www.op.fi/op-ryhma/medialle/raportit/tietotilinpaatos>

Helsingin kaupungin tekoälyrekisteri

Tekoälyrekisteri on ikkuna Helsingin kaupungin käytössä oleviin tekoälyjärjestelmiin. Rekisterin kautta pääset tutustumaan kaupungin tekoälyjärjestelmien yleisiin kuvauksiin, tai tutkimaan oman mielenkiintosi mukaan niiden tarkempia tietoja. Voit myös antaa palautetta, ja osallistua siten rakentamaan Helsinkiin ihmiskeskeistä tekoälyä.

Lähde:

<https://ai.hel.fi/>

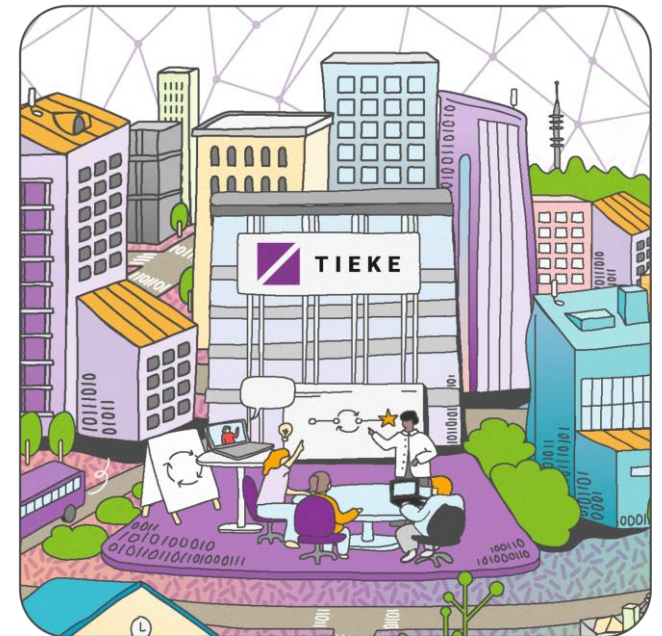

Kulttuuri ja vapaa-aika

Oodin sisältösuosittelija...

Obotti on keskustakirjasto Oodin kirjasuosittelija-chatbot. Palvelu suosittelee kirjoja Oodissa paikalla

Työkaluja edistämiseen organisaatiossa

ODI: Data Ethics Canvas

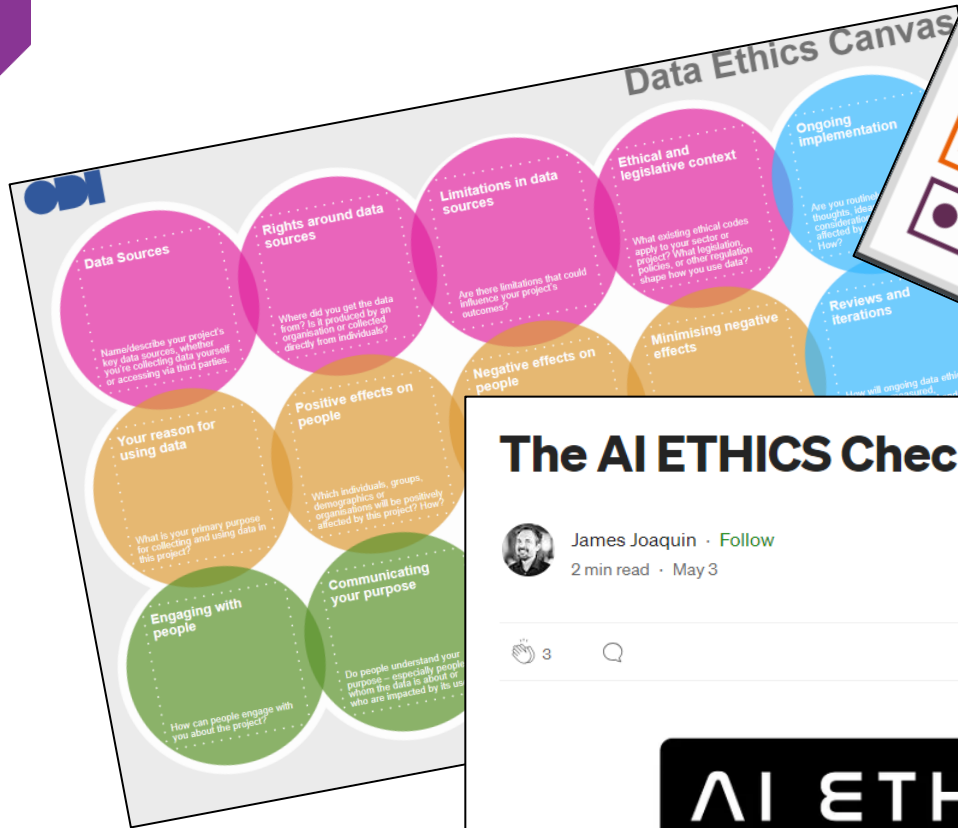
- Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö
- Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.
- Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.
- Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Lähde: theodi.github.io/interactive-data-ethics-canvas/

Mikä on mallien ja työkalujen tavoite?

The AI ETHICS Checklist

James Joaquin · Follow
2 min read · May 3

3

AI ETHICS
☑ Checklist for Generative AI

1. Henkilötietojen minimointi ja läpinäkyvyys

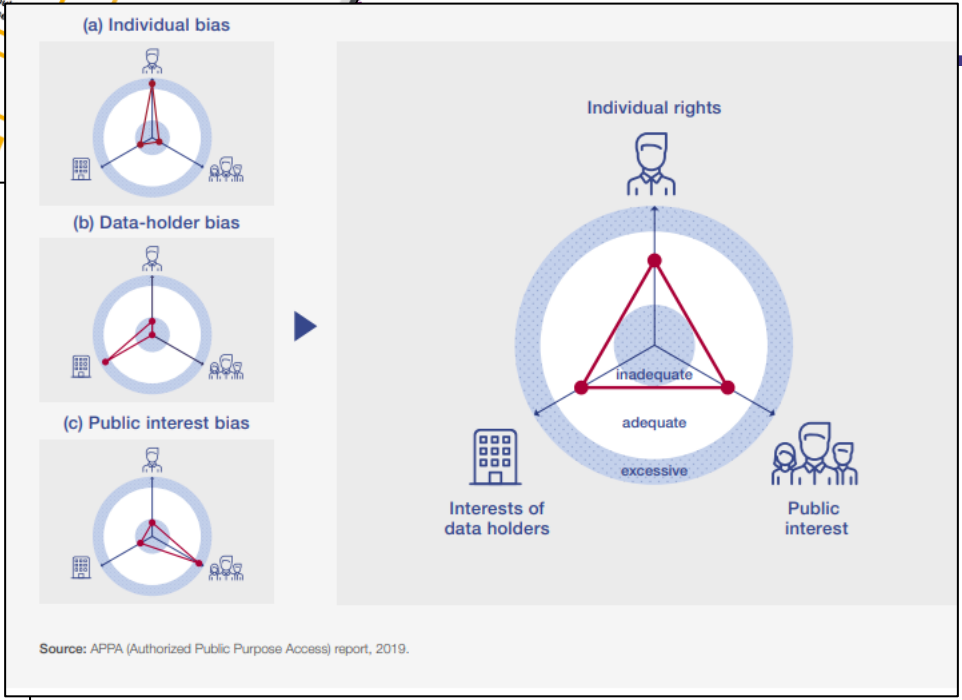
Lisätietoja kysymyksestä

Kysymys 3/11

Onko yrityksenne määritellyt henkilötiedoille säilytysajat?

Kyllä
 Osittain

< Edellinen kysymys

Source: APPA (Authorized Public Purpose Access) report, 2019.

Keitä datavastuullisuus koskettaa?

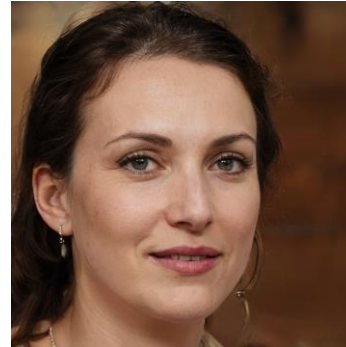
Johto

Vastuullisuuden
asiantuntija

Tietosuoja-
asiantuntija

Tuote- ja
palvelukehitys

Tietohallinto

Ohjelmistokehitys ja
tietojenkäsittely

Mikään toimenkuva ei
yksin takaa
datavastuullisuutta.

Miten keskustella asiasta
yhteisellä kielellä?

Työkalujen hyödyntämisen kaksi tasoa

Organisaation datavastuullisuuden strategia

Vastuullisuustyön painopisteiden, positiivisen kädenjäljen ja keskeisten riskien tunnistaminen. Prosessit ja vastuunjako. Lainsäädännön tarjoama toimintakehys.

Yksittäisen palvelun, tuotteen tai projektin datavastuullisuus

Datalähteiden sekä seurauksien (tavoitellut ja ennakoimattomat) arviointi ja riskianalyysi. Lainmukaisuuden varmistaminen.

Miten lähteä liikkeelle datavastuullisuudessa?

Aluksi kannattaa arvioida lähtötilannetta

Esimerkiksi tietovarantoja ja riskejä on saatettu arvioida tietohallinnon ja tietosuojatyön yhteydessä, vaikka datavastuullisuudesta ei olisikaan aiemmin puhuttu.

Laajemman toimijan saattaa olla hankalaa lähestyä datavastuullisuutta koko organisaation näkökulmasta kerralla.

Alkuun pääsemiseksi voi olla järkevää rajata datan hyödyntämisen konteksteja, joiden kautta lähtee liikkeelle.

Kun kokemusta datavastuullisuustyöstä saa, voi työskentelyä laajentaa asteittain.

Apukysymyksiä liikkeelle lähtöön

Minkälaisesta datan hyödyntämisestä on tällä hetkellä eniten lisäarvoa asiakkaille ja sidosryhmille?

Minkälaisesta datan hyödyntämisestä voi koitua riskejä asiakkaille ja sidosryhmille?

Minkälaisesta datan hyödyntämisestä saamme tällä hetkellä eniten kysymyksiä ja tiedusteluita? Miksi?

Minkälainen dataa hyödyntävä palvelu, teknologia tai tuote tällä hetkellä eniten puhuttaa organisaatiossa?

Läpinäkyvyyden tasoja

Taso	Toimenpiteitä
Ymmärrämme, miten hyödynämme dataa	Tietoinventaario, datalähteiden kartoitus, digitaalisen asiakaspolun hahmottaminen
Voimme hyvillä mielin avoimesti kertoa, miten hyödynämme dataa	Lainmukaisuuden vahvistaminen Datavastuullisuuden kehitystyö
Kerromme avoimesti, miten hyödynämme dataa	Tietosuojaselosteet, raportointi sidosryhmille
Kerromme ymmärrettävämmin, miten hyödynämme dataa	Viestintä kohderyhmien erityistarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden (lapset, vanhemmat asiakkaat)
Kohderyhmät ymmärtävät ja heitä kiinnostaa se, miten hyödynämme dataa.	Palautelomakkeet ja asiakashaastattelut Aktiivinen viestintä: näin saat lisäarvoa datasi jakamisesta.

Kiitos!

Mikko Eloholma

mikko.eloholma@tieke.fi

Puh. [+358 44 491 8296](tel:+358444918296)

<https://tieke.fi>

TIEKE